

Teoria cauzală a referinței a lui Saul Kripke

Nicolae Sfetcu

11.06.2019

Sfetcu, Nicolae, "Teoria cauzală a referinței a lui Saul Kripke", SetThings (11 iunie 2019), URL = <https://www.setthings.com/ro/teoria-cauzala-a-referintei-a-lui-saul-kripke/>

Email: nicolae@sfetcu.com

Acest articol este licențiat sub Creative Commons Attribution-NoDerivatives 4.0 International. Pentru a vedea o copie a acestei licențe, vizitați <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>.

Începând cu anii 1960, Kripke a fost o figură centrală într-o serie de domenii legate de logica matematică, filozofia limbii, filosofia matematicii, metafizica, epistemologia și teoria seturilor. A avut contribuții influente și originale la logică, în special logica modală, și în filozofia analitică, cu o semantică a logicii modale care implică lumi posibile, numită acum semantica Kripke. (Fodor 2004) El a dezvoltat argumentul că necesitatea este o noțiune "metafizică", care trebuie separată de noțiunea epistemică *a priori*, și că există adevăruri necesare care sunt adevăruri *a posteriori*, cum ar fi "apa asta este H₂O".

În *Numire și necesitate* Kripke a propus o teorie cauzală a referinței, conform căreia un nume se referă la un obiect prin virtutea unei conexiuni cauzale cu obiectul, mediată de comunitățile vorbitorilor. El afirmă, de asemenea, că numele proprii, spre deosebire de majoritatea descrierilor, sunt desemnări rigide (numele propriu se referă la obiectul numit în orice lume posibilă în care obiectul există). (S. Kripke 1980) Ideile din *Numire și necesitate* au evoluat în

timp, dezvoltându-se pe baza cercetărilor formale anterioare în teoria modelelor pentru logica modală, pe baza principiului leibnizian al indiscernabilității identicilor.

Kripke afirmă că descrierile nu pot fi luate ca definiții ale denumirilor, nici referințele lor, nici semnificațiile lor. Kripke introduce astfel termenul "designator rigid" pentru ceva ce desemnează același obiect în orice lume posibilă și susține că numele proprii sunt denumiri rigide. Existența unui designator rigid nu implică faptul că obiectul există în orice lume posibilă. Aceasta presupune doar că în acele lumi în care designatorul există, este același obiect. Kripke enumeră și începe să discute cele șase teze ale teoriei descriptiviste a numelor, evidențiind o condiție (de ne-circularitate) necesară pentru satisfacerea acestor teze:

Pentru orice teorie de succes, exprimarea nu trebuie să fie circulară. Proprietățile utilizate la vot nu trebuie să implice ele însele noțiunea de referință în așa fel încât să fie în cele din urmă imposibil de eliminat.

El respinge teoria conform căreia referentul unui nume trebuie identificat printr-un proces de judecată în care descrierile sunt comparate sau evaluate. Pentru a evita circularitatea, descripția identificatoare, deși nu trebuie să includă o auto-referință, poate să includă o referire la referința altcuiva (o referință poate să-și împrumute de la o altă referință autentificarea sa). Astfel, Kripke schițează o teorie cauzală a referinței: un nume se răspândește ca printr-un lanț prin vorbe între oameni. Lanțul începe când un copil primește numele și părinții încep să vorbească despre copilul care folosește acest nume. La celălalt capăt ar putea fi o persoană care nu s-a întâlnit niciodată cu persoana și cu siguranță nu știe calea urmată de lanțul de nume pentru a ajunge la el. În opinia lui Kripke, există o legătură de la "botezul" inițial, dar detaliile sunt neclare.

Spre deosebire de Strawson care impune cerința că vorbitorul trebuie să știe de la cine a primit referința, (Strawson 1950) teoria lui Kripke nu impune nicio cerință de felul acesta: ceea ce este relevant nu este cum gândește vorbitorul că a primit referința, ci lanțul actual de comunicare. Referința, pentru Kripke, depinde nu doar de ceea ce gândim noi înșine, ci și de comunitate, de

istoria modului în care numele ajunge să fie preluat de vorbitor, și de alte aspecte asemănătoare. Pentru o astfel de teorie rezultatele sunt oarecum diferite în cazul unui om faimos față de un om obișnuit. Practic, conform lui Kripke, are loc un „botez” inițial în cadrul căruia obiectul poate fi numit prin ostensiune sau referința numelui poate fi fixată printr-o descriere. Când o persoană comunică altora numele, cel care primește numele trebuie să aibă intenția, atunci când îl folosește, să îi atribuie aceeași referință.

Kripke admite că există anumite cazuri în care descrierile determină de fapt o referință, dar acestea nu sunt sinonime cu numele. Referentul numelor este de obicei determinat de o serie de legături cauzale între oamenii care au folosit numele, iar atunci când referentul unui nume este determinat de o proprietate atribuită aceluși lucru numit, legătura este contingentă, mai degrabă decât necesară sau esențială.

Kripke evidențiază situația în care vorbitorul are opinii eronate despre o persoană, caz în care referința este determinată prin aceea că vorbitorul este un membru al unei comunități de vorbitori care utilizează numele, care a fost transmis prin tradiție de la o verigă la alta. Rolul proprietăților unic identificatoare, în multe cazuri de designare, este doar să fixeze o referință, prin unele indicii contingente.

Această teorie cauzală a referinței poate genera mai multe probleme: pot exista nume care nu se referă, lanțul poate fi întrerupt, poate apărea o schimbare de referință, etc. În plus, Kripke nu a explicat suficient ce anume constituie o "legătură" în lanț.

Conform lui Kripke, sensul unui nume este obiectul la care se referă, și referentul unui nume este determinat de o legătură cauzală între un fel de "botez" și declarațiile ulterioare. El recunoaște astfel posibilitatea unor proprietăți semantice suplimentare pentru propozițiile care conțin nume, putându-se explica astfel de ce două nume care se referă la aceeași persoană pot da

valori diferite ale adevărului în propoziții despre credințe. Ulterior, în articolul *Un puzzle despre credință*, Kripke pare să se opună acestei posibilități. (S. A. Kripke 1979) Argumentul său ar fi acela că două nume care se referă la același obiect dar au proprietăți semantice diferite ar trebui să explice prin faptul că numele co-referențiale se comportă diferit în propoziții despre credințe diferite. Kripke afirmă că acest lucru demonstrează că atribuirea de proprietăți semantice suplimentare numelor nu explică ce se intenționează.

Kripke schițează o imagine cauzală a numelor cu două componente: fixarea referinței și împrumutul de referință. (Devitt and Sterelny 1999) Fixarea referinței unui nume se obține în virtutea unui "botez inițial". Referința este fixată la un obiect de către o persoană prezentă, prin ostensiune sau prin descriere. Ulterior numele se propagă prin împrumutul de referință, printr-un "lanț de comunicare cauzal", răspândindu-se în comunitate. Lanțul se păstrează cel puțin cât timp persoanele care aud numele identifică referința cu același obiect despre care au auzit.

Kripke oferă exemple în care teoria lui nu pare să eșueze, precum în cazul schimbărilor de referință de la o persoană care a existat la un caracter fictiv.

Lanțul cauzal al referinței poate include o persoană care nu s-a întâlnit niciodată cu persoana referențiată și să nu știe ce calea a urmat lanțul pentru a ajunge la el. În exemplul faimosului fizician american Richard Feynman,

"Chiar dacă nu-și mai amintește de la cine a auzit de Feynman sau de la cine a auzit vreodată de Feynman. Știe că Feynman este un faimos fizician. Un anumit pasaj din comunicare care se referă în cele din urmă la omul însuși [Feynman] ajunge la vorbitor. Atunci el se referă la Feynman chiar dacă nu-l poate identifica în mod unic. (...) [Ar putea] avea probleme în a distinge între Gell-Mann și Feynman. Deci, el nu trebuie să știe aceste lucruri, în schimb a fost stabilit un lanț de comunicare care merge până la însuși Feynman, în virtutea apartenenței la o comunitate care a trecut numele de la o legătură la alta." (S. Kripke 1980, 91)

Din păcate, Kripke nu oferă prea multe și clare detalii, precum ce anume constituie o "legătură" în lanț. În plus, teoria lui Kripke generează și anumite probleme, precum existența

numelor care nu referă la persoane reale, sau posibilitatea ca lanțul să se întrerupă, sau să apară o schimbare de referință pe parcurs, precum în cazul Madagascar analizat de Gareth Evans. (Evans and Altham 1973)

Searle, în *Nume proprii și intenționalitate*, (Searle 1982) critică teoria lui Kripke: explicația introducerii numelui în botez este, în fapt, descriptivă; lanțul causal extern nu ajunge la obiect, doar la botezul obiectului, care poate sau nu să aibă o legătură causală externă cu obiectul; putem să introducem un nume prin descriere și să îl folosim ca referință, chiar și ca "designator rigid", iar entitățile abstracte cu nume proprii sunt incapabile să inițieze lanțuri cauzale fizice; lanțul causal nu este "pur", include un conținut intelectual asociat cu fiecare utilizare a unui nume. Concluzia lui este că imaginea lanțului de cauzalitate al lui Kripke nu oferă nici o condiție suficientă, nici una necesară. Greșeala unei astfel de teorii cauzale ar fi că ea depășește analogia dintre referință și percepție care este dezvoltată explicit de Donnellan. (Donnellan 1974)

Bibliografie

- Devitt, Michael, and Kim Sterelny. 1999. *Language and Reality: An Introduction to the Philosophy of Language*. MIT Press.
- Donnellan, Keith S. 1974. "Speaking of Nothing." *Philosophical Review* 83 (1): 3–31.
- Evans, Gareth, and J. E. J. Altham. 1973. "The Causal Theory of Names." *Proceedings of the Aristotelian Society, Supplementary Volumes* 47: 187–225.
<https://www.jstor.org/stable/4106912>.
- Fodor, Jerry. 2004. "Water's Water Everywhere." *London Review of Books*, October 21, 2004.
<https://www.lrb.co.uk/v26/n20/jerry-fodor/waters-water-everywhere>.
- Kripke, Saul. 1980. *Naming and Necessity*. Harvard University Press.
- Kripke, Saul A. 1979. "A Puzzle About Belief." In *Meaning and Use*, edited by A. Margalit, 239–83. Reidel.
- Searle, John Rogers. 1982. "Proper Names and Intentionality." *Pacific Philosophical Quarterly* 63 (3): 205–225.
- Strawson, P. F. 1950. "On Referring." *Mind* 59 (235): 320–344.